

Vergelijking berekeningen basisinkomen tbv expert-meeting 11-9-2016

Versie van 21-8-2016

Reyer Brons

In deze notitie wordt eerst volgens een vast stramien een kort beschrijving geven van de verschillende berekeningen.

Daarna worden de berekeningen per aspect naast elkaar gezet.

1. Beschrijving van de berekeningen

Eerst wordt de aanpak kort beschreven, zowel wat betreft de systematiek voor het basisinkomen als voor de belangrijkste punten van de financiering

Daarna komen eventuele belangrijke bijkomende zaken, tenslotte een tabel met de uitgaven en de besparingen.

1.1 Robin Fransman

[Basisinkomen, het alternatief voor de rondpompmachine](#), 26-2-2014

*Afgekorte aanduiding in deze notitie: **RoFra***

Aanpak:

€ 760 per volwassene en € 380 per kind,

Kinderopvang wordt gratis voor werkenden

Voor alleenstaande chronisch zieken, gehandicapten, en alleenstaande ouderen zonder aanvullend pensioen blijft de bijzondere bijstand bestaan.

Alle uitkeringen, toeslagen, studiefinanciering en kinderbijslag worden afgeschaft. (ook de WW en WAO, waar mensen zich vrijwillig en privaat voor kunnen verzekeren.)

Alle heffingskortingen, aftrekposten, belastingvrije voeten in de inkomstenbelasting worden afgeschaft (ook de hypotheekrenteaf trek).

Inkomstenbelasting wordt een sociale vlaktaks met twee schijven, 25% tot € 60.000 e per jaar, 45% vanaf € 60.000 per jaar. (op fiscale eenheid, cq huishouden)

Bijkomend

Het minimumloon wordt verlaagd van € 1.480 euro naar € 1.000 euro per maand.

Grove berekening

bedragen in miljarden €	besparingen	uitgaven
basisinkomen		102
gratis kinderopvang		12
bijzondere bijstand		10
uitkeringen (incl AOW)	75	
studiefinanciering	4	
uitvoeringskosten	2	
aftrekposten, heffingskortingen	40	
Totaal	121	124

1.2 Burgerinitiatief [Basisinkomen 2018](#), najaar 2015

*Afgekorte aanduiding in deze notitie: **Basis2018***

Aanpak (ontleend aan het belangrijkste rekenvoorbeeld, maakt geen deel uit van de petitievraag!)

€ 1.000 per volwassene en € 100 per kind tot 18 jaar, met € 100 oplopend tot 23

Gratis basiszorg.

Basisinkomen vervalt bij inkomen boven € 100.000

Alle uitkeringen, toeslagen, studiefinanciering en kinderbijslag worden afgeschaft.

Alle heffingskortingen, aftrekposten, belastingvrije voeten in de inkomstenbelasting worden afgeschaft (ook de hypotheekrenteaftrek).

Inkomstenbelasting wordt een vlaktaks van 45 %, overigens met vrijstelling voor de eerste € 500 per maand.

Alle BTW naar 20 %, geen vrijstellingen meer.

Bijkomend

Er is een spreadsheet waar belangstellenden zelf mee kunnen rekenen.

In het kader van het burgerinitiatief zijn inmiddels circa 50.000 ondertekeningen binnen, dus meer dan de vereiste 40.000.

Grove berekening, afgeleid van de spreadsheet op de website

bedragen in miljarden €	besparingen	uitgaven
basisinkomen		156
uitkeringen (incl AOW)	87	
studiefinanciering	4	
uitvoeringskosten	2	
toeslagen	17	
minder IB door andere schijven		4
vermogensbelasting	5	
aanpassing BTW	17	
energie, kerosine, vervuiling	5	
vennootschapsbelasting	4	
Tobin-taks (financiële transacties)	5	
Totaal	146	160

1.3 Jonge democraten, [Moedig Voorwaarts](#), mei 2016

Een belastingstelsel voor de 21^e eeuw

*Afgekorte aanduiding in deze notitie: **JD-MV***

Aanpak

€ 600 per volwassene plus € 600 per huishouden en € 300 per kind tot 18 jaar.

Uitbetaling via de belastingdienst, waarbij voor degenen die belasting moeten betalen die belasting

en het basisinkomen worden verrekend om rondpompen van geld te verminderen

Alle uitkeringen, toeslagen, studiefinanciering en kinderbijslag worden afgeschaft.
Alle heffingskortingen, belastingvrije voeten en hypotheekrenteaftrek in de inkomstenbelasting worden afgeschaft (ook de hypotheekrenteaftrek).

Bijkomend

De manier van uitbetalen via de belastingdienst wordt op de website aangeduid als 'negatieve inkomstenbelasting'. Dat kan verwarring geven, omdat anderen die term gebruiken voor een methode waarbij de belastingdienst inkomens aanvult tot het bedrag van het basisinkomen.
De Jonge Democraten nodigen uit mee te denken over de uitwerkingen, vooral op de hoofdlijnen.

Grove berekening, conform de website

bedragen in miljarden €	besparingen	uitgaven
basisinkomen volwassenen		97
huishoudens		55
kinderen		12
uitkeringen (incl AOW)	52	
heffingskortingen	41	
toeslagen	15	
hypotheekrenteaftrek	14	
overige besparingen	13	
vermogensbelasting	14	
vervuiling	10	
overige nieuwe regelingen	5	
Totaal	164	164

1.4 Michiel van Hasselt

Boek: [Democratie doe wel – BASISINKOMEN.NL](#), januari 2016

Notitie: [Doe wel: Duaal BASISINKOMEN.NL](#), mei 2016

*Afgekorte aanduidingen in deze notitie: **OBIN1000**, **OBIN800***

Aanpak

Basisinkomen (OBIN) worden in het boek doorgerekend voor verschillende hoogtes: € 200, € 400, € 800, € 900, €1.000, €1.100, € 1.500.

De notitie stelt een start voor met € 800 plus een alleenstaandentoeslag van € 300 (eventueel uit te keren door de gemeente).

OBIN in alleen voor volwassenen, regelingen voor kinderen blijven in stand.

Naast OBIN is de basiszorg gratis.

OBIN wordt **duaal** gefinancierd. Voordegenen die meer verdienen dan OBIN, **betaalt de werkgever**, onder gelijktijdige korting van het salaris met hetzelfde bedrag.

Voor degenen met een lager (of geen) salaris betaalt een door de overheid aangewezen instantie.

Uitkeringen blijven in stand als en voor zover deze hoger zijn dan OBIN. Een deel zou

overigens door de gemeenten betaald moeten worden, een ander deel via collectieve verzekeringen (CAO).

Bijkomend

De duale financiering leidt tot problemen op het grensvlak, die in het boek worden benoemd.

Gepleit wordt voor een belastingstelsel met behoorlijk veel schijven met een flinke progressie.

In het boek wordt ook geschetst hoe (langs verschillende wegen) het basisinkomen gefaseerd ingevoerd zou kunnen worden.

Grove berekening

Onderstaand worden de rekensommen getoond voor de varianten OBIN1000 en OBIN800, zie voor de andere varianten het boek.

bedragen in miljarden €	OBIN1000		OBIN800	
	besparingen	uitgaven	besparing	uitgaven
basisinkomen		156		125
uitkeringen (incl AOW)	18		12	
werkgever	88		80	
inverdieneffecten	25		10	
<i>opties voor andere inkomsten</i>				
ecotaks	6		6	
Tobintax	2		2	
sociale premies	4		4	
diversen	...			
Totaal	143	156	114	125

1.5 Basisinkomen: haalbaar en betaalbaar

Vereniging Basisinkomen, [nota werkgroep haalbaar & betaalbaar](#), april 2016
Afgekorte aanduidingen in deze notitie: BB&H750, BB&1100, BB&H1400

Aanpak

De werkgroep presenteert 3 varianten voor de hoogte voor volwassenen: A: € 750, B: €1.100 en C: € 1.400.

Voor kinderen € 200, voor jongvolwassenen (18-23) € 750.

Overwegingen voor manier van uitvoeren en al dan niet gefaseerde invoering, maar geen keuze daarin.

Uitkeringen blijven in stand als en voor zover deze hoger zijn dan het gekozen basisinkomen. De rest wordt gecompenseerd, via de belasting wordt in principe teruggehaald wat degenen met betaal werk krijgen aan basisinkomen.

Bijkomend

Voor de financiering wordt een set opties voorgesteld, waar de werkgroep wel een voorzet in neemt om de betaalbaarheid te illustreren.

In een bijlage worden de effecten voor verschillende typen huishoudingen geschetst, die op één geval na positief uitpakken.

Grove berekening

bedragen in miljarden €	BH&B A: € 750		BH&B B: € 1.100		BH&B C: € 1.400	
	besparingen	uitgaven	besparing	uitgaven	besparing	uitgaven
basisinkomen		130		183		229
uitkeringen (incl AOW)	51		59		60	
ander schijventarief	30		30		35	
vermindering toeslagen	4		5		10	
heffingskortingen	11		31		31	
vervallen aftrekposten			16		16	
uitvoeringskosten	2		4		6	
andere BTW (met compensatie)	14		14		14	
milieuheffingen	10		10		25	
werkgeversbijdrage	6		13		20	
vermogen en grootbedrijf	2		2		11	
Totaal	130	130	184	183	228	229

1.6 Wout Smolders, *Een Onafhankelijk Basis Inkomen geen utopie*,

Maar een kwestie van eerlijker delen en dragen van gezamenlijke verantwoordelijkheid op basis van vertrouwen en betrokkenheid, 8 augustus 2016
Afgekorte aanduiding in deze notitie: **WSmol**

Aanpak

€ 1.500 voor een alleenstaande vanaf 23 jaar, € 1.125 voor samenwonenden.

Tot 16 jaar kinderbijslag, van 17-22 stijgend van € 400 tot € 1.300

Uitvoering door de SVB.

Gedetailleerd beschreven en berekend hoe om te gaan met migratie.

Uitkeringen vervallen.

BTW gaat omhoog en totale wijziging van inkomstenbelasting en werknemers en werkgevers premies in ruime zin. Alle werkgevers en werknemerspremies komen ook te vervallen.

Aftrekposten e.d. vervallen, eenvoudig schijventarief.

Eigen bijdrage en nominale premie zorg verzekering komen te vervallen.

Het hele stelsel van inkomstenbelasting, volkspremies, werknemers en werkgeverspremies wordt vervangen door één tarieftabel voor het MB (Maatschappelijk Bijdrage) tarief. Dit MB tarief wordt op elke euro inkomsten vanuit welke bron dan ook ingehouden, of dat nu loon, ondernemerswinst,

winstdeling, rente of welke andere vorm dan ook is (Hierbij is per individu t.a.v. het vermogen 30.000,- euro (inclusief het rendement op dit vermogen) vrijgesteld. De OBI zelf is vrijgesteld van de MB bijdrage. De eigen woning is ook vrijgesteld van vermogensbelasting, maar inkomsten uit verhuur van de woning is niet vrijgesteld.

Bijkomend

Voor de berekening wordt uitgegaan van de totale rijksbegroting waarvoor ook een totale dekking is opgenomen middels de beschreven fiscale maatregelen daarnaast is een set opties voorgesteld voorwijzigingen, waar wel een voorzet van de besparingen worden genoemd welke ten gunste van investeringen in zorg en onderwijs budgettair neutraal blijven.

In een bijlage worden inkomenseffecten effecten voor verschillende typen inkomensgroepen geschetst, die op één geval na positief uitpakken.

Grove berekening (totale overheidsbegroting)

bedragen in miljarden €	besparingen	uitgaven
basisinkomen		188
kinderbijslag en kind. geb budget		3
overige kosten overheid		183
indirecte belastingen	112	
belasting op inkomen	232	
belasting op vermogen	25	
aardgasbaten	5	
Totaal	374	374

1.7 Johan Horeman, *Basisinkomen vernieuwd, gewogen en overwogen*, 5 augustus 2016 (versie voor expertmeeting 11-11-2016) *Aanvullende tabellen en grafieken beschikbaar* *Afgekorte aanduidingen in deze notitie: Hor-eXtra, Hor-Sch*

Aanpak

€ 1.100 voor volwassenen. € 275 voor kinderen tot 16 jaar, € 550 voor 16 – 17 jarigen. alleenstaande
Twee varianten:

- Hor-eXtra, waarbij iedereen een OBI krijgt boven alle bestaande inkomens en regelingen
- Hor-Scho (opgeschoond), als boven, maar waarbij alle bestaande uitkeringen verdwijnen

In beide varianten verdwijnen alle aftrekposten, heffingskortingen etc. en belastingontwijkingen.

OBI is belastbaar inkomen, dus er komt aanzienlijk meer belasting binnen via het bestaande schijventarief.

Er komt door het OBI extra geld in het system- dat levert extra BTW-inkomsten op.

Bijkomend

De effecten worden gedetailleerd doorgerekend (en grafisch geïllustreerd) voor alle inkomensgroepen, verdeeld in 100 percentielen.

Op korte termijn is een aanpassing te verwachten door het beschikbaar komen van nieuwe gegevens van het CBS over de inkomensverdeling

Grove berekening

Opm. RB

Ik heb in onderstaande tabel ongeveer conform mijn aanpak bij de anderen naar de getallen in jouw stukken gekeken.

De extra IB en BTW voor OBI-eXtra komen uit jouw essay, voor OBI-Scho heb ik zelf een getal geschat.

De besparing door de cadeaus af te schaffen van € 110 miljard heb ik helemaal genoteerd, maar hij lijkt me wel erg optimistisch.

Als mijn beeld verder klopt, is er overigens nog flink wat speling om hier aan te knabbelen.

bedragen in miljarden €	Hor-eXtra		Hor-Scho	
	besparingen	uitgaven	besparing	uitgaven
basisinkomen		185		185
uitkeringen			85	
afrekposten en ontwijingen	110		110	
extra IB	73		43	
extra BTW	9		6	
inverdieneffecten	15		15	
Totaal	207	185	259	185

1.8 Andere benaderingen

Naast de hiervoor beschreven berekeningen zijn er veel meer, zie een [verzameling](#) op de website van de Vereniging Basisinkomen.

Qua benadering voegen deze over het algemeen niet veel toe aan de hiervoor behandelde waaier, met een paar uitzonderingen voor de financiering die hier even kort worden aangeduid:

- Er zijn voorstanders voor het volledig onbelast laten van inkomsten uit arbeid, waarbij dan (een flink hoge) belasting op omzet het belangrijkste alternatief wordt. Zie bijvoorbeeld [Basisinkomen voor Dummies](#)
- Een andere variant is de zogenaamde productieheffing (of heffing toegevoegde waarde), zie o.a. bij [Proheff](#) en [Adriaan Meij](#). Daarbij worden de *loonheffingen bij de werkgever gecompenseerd met een vast bedrag per werkende*. Bijvoorbeeld met een bedrag van €1000,- per maand bij een volledige werkweek. Je kan dit zien als een gemiddelde bespaarde uitkering. Of een 'werkgelegenheidstoeslag' van de overheid. Die vaste aftrek ('werkgelegenheidstoeslag') wordt betaald door de overheid. Die stelt daar een heffing over toegevoegde waarde tegenover. De overheid kan die heffing zo vaststellen, dat de kosten van werkgelegenheidstoeslag en inkomsten van de heffing elkaar

compenseren.

De productieheffing kan eventueel ook aangescherpt worden tot een belasting op onttrokken waarde (BOW).

2 Vergelijking berekeningen op aspecten

2.1 Status van de bronnen

De meeste beschrijvingen van de hiervoor behandelde berekeningen zijn te vinden op internet, zie de bij de berekeningen aangegeven links. Ook kunnen deze (net bronvermelding) door anderen worden gebruikt. Voor Basis2018 en JD-MV geldt dat ook voor de ondersteunende spreadsheets.

Voor de berekenwijze van typen huishoudingen in de BB&H-varianten is geen bron beschikbaar (**dat klopt toch, Marten?**)

De teksten voor WSmol en de varianten van Johan Horeman zijn op aanvraag verkrijgbaar bij de auteur en bij de organisatoren van de expert-meeting. Dat geldt ook voor de afzonderlijke grafieken bij het stuk van Johan.

Het rekenmodel van Johan is niet beschikbaar (**klopt dat, Johan?**)

Wout Smolders meldt in zijn stuk expliciet dat zijn toestemming nodig is bij gebruik van zijn stuk of delen daaruit.

2.2 De vorm van de modellen

De meeste modellen hebben de simpele vorm van een opsomming van bedragen, soms gepresenteerd in een tabel. Gerekend wordt vooral met grove bevolkingsgegevens, aan de kant van de besparingen of de binnenkomende middelen is vaak sprake van schattingen.

De achterliggende spreadsheets van JD-MV en Basis2018 hebben wel meer complexe rekenbladen (resp. over vermogens en inkomens en pensioenen) maar niet heel ingewikkeld en gedetailleerd.

Horeman gebruikt zeer verfijnde gegevens voor de inkomensverdeling en de effecten van een basisinkomen daarop.

Buiten (deels verouderde) rekenexercities van het CPB zijn geen berekeningen bekend over de effecten van een basisinkomen op de arbeidsmarkt. In sommige van de stukken staan wel beschouwingen met conclusies in de trant van *'het kan vriezen en het kan dooien, meer onderzoek is nodig'*.

2.3 Het basisinkomen en de hoogte er van

Conform de VBi omschrijf ik het basisinkomen als een bedrag dat maandelijks wordt uitgekeerd en dat functioneert als een inkomen dat een bestaansminimum garandeert waarmee een waardig maatschappelijk leven mogelijk is, zonder verplichte tegenprestatie of toetsing. Het basisinkomen voldoet aan de volgende uitgangspunten:

- Universeel: elk persoon, ongeacht leeftijd, geslacht, afkomst, woonplaats heeft recht op het basisinkomen.
- Individueel: het basisinkomen wordt per persoon uitgekeerd ongeacht de samenstelling van het huishouden.
- Onvoorwaardelijk: aan het basisinkomen worden geen voorwaarden verbonden, het basisinkomen is een mensenrecht zonder verplichting tot werk of een tegenprestatie en zonder inkomens- en vermogenstoets.

- Voldoende: het basisinkomen moet een voorziening zijn die voldoende is om een waardige levensstandaard mogelijk te maken die overeenkomt met de sociale en culturele standaard van het desbetreffende land.

Alle hiervoor behandelde berekeningen voldoen aan het uitgangspunt **onvoorwaardelijk**. Dat in afwijking van andere benaderingen die thans op internet te vinden zijn zoals bijv. het participatie-inkomen (alleen voor degenen die participeren, Gradus/CDA) en de beperking tot wie het nodig heeft (Basisinkomenpartij).

Op het uitgangspunt **universeel** wordt in alle benaderingen (m.i. onvermijdelijk) inbreuk gemaakt door anders met kinderen om te gaan en rond het onderwerp migratie (zie verder in deze notitie).

Inbreuk op het uitgangspunt **individueel** wordt expliciet gemaakt door JD-MW, OBIN800 en WSmol, waar de termen woning, alleenstaande en samenwonende vallen.

Voor wat betreft het uitgangspunt **voldoende**:

De bedragen per maand die we tegenkomen variëren van € 750 tot € 1.500.

We kunnen overigens wel drie clusters zien:

- € 750 - € 800 (RoFra, JD-MV, OBIN800, HB&B750)
- € 1.000 – € 1.125 (Basis2018, OBIN1000, HB&B1100, Hor-eXtra, Hor-Scho, WSmol voor samenwonenden)
- € 1.400 - € 1.500 (HB&B1400, WSmol voor alleenstaanden)

Deze verschillen hangen deels samen met het alleenstaand/samenwonend, deels met inschattingen over de financiële haalbaarheid.

NB. Een detail is dat soms de basiszorg gratis is, anderen laten daar gewoon zoals nu circa € 100 per maand voor betalen.

Het is nuttig te proberen onderscheid aan te brengen tussen de technische en de gevoelige politiek aspecten rond dit onderwerp.

2.4 Kinderen en migratie als uitzondering bij het uitgangspunt universeel

In alle berekeningen worden kinderen bijna als vanzelfsprekend (en soms ook jongvolwassenen) apart behandeld.

Maar vervolgens zijn er wel flinke verschillen.

Het meest zuinig is Basis2018 met een bedrag van € 100 per kind per maand, en ook lagere bedragen voor jongvolwassenen tot 23 jaar.

Bij de twee OBIN-varianten en WSmol blijven kinderbijslag en kind gebonden budget gehandhaafd.

In de BB&H varianten krijgen kinderen € 200 per maand, jongvolwassenen € 750.

Hor stelt € 275 voor tot 16 jaar, en € 550 voor 16- en 17-jarigen

JD-MV komt met 300, RoFra met € 380.

Een goede argumentatie voor deze hoogtes is niet altijd te vinden...

De beschouwingen over migratie zijn, voor zover aanwezig, redelijk eensgezind. WSmol geeft de duidelijkst verwoording en uitwerking.

NB. Er kan ook discussie ontstaan over al dan niet basisinkomen voor anderen groepen, zoals gedetineerden, diplomaten en uitgezonden militairen. Moet wel geregeld worden, maar is kwantitatief van beperkt belang.

2.5 Hoe en door wie wordt het basisinkomen betaald

Niet alle rekenaars zijn expliciet over de manier van uitbetalen van het basisinkomen. Waar daar wel op in gegaan wordt, wordt meestal of de SVB of de Belastingdienst genoemd. Voordeel van de SVB is dat ze voor de meeste uitkeringen (zoals AOW en kinderbijslag) goedkoop werken, in tegenstelling tot UWV en Belastingdienst die hoge verwerkingskosten hebben. Voordeel van de Belastingdienst is dat deze een uit te keren basisinkomen en een te betalen voorheffing op de inkomstenbelasting kunnen verrekenen, zodat er minder grote geldstromen hoeven te lopen.

(Dit mechanisme wordt soms negatieve inkomstenbelasting genoemd. Dat is een verwarrende term omdat die ook wel gebruikt wordt voor een heel ander systeem, waarbij de Belastingdienst het inkomen van weinig verdienenden aanvult tot het bedrag van het basisinkomen.)

Een totaal ander idee zit in de OBIN-varianten, waar werkgevers verplicht worden een deel van het salaris te herlabelen tot basisinkomen.

Alleen voor degenen die minder dan het basisinkomen verdienen, krijgen het basisinkomen van de SVB. In de stukken gaat Michiel v. Hasselt uitgebreid in op de voordelen van deze aanpak. Zo zijn bij hem de resulterende geldstromen boven wat wij nu kennen, behoorlijk klein.

Hij laat niet onvermeld dat met name rond de overgang tussen deze twee betaalwijzen problemen ontstaan.

Alle rekenaars gaan impliciet uit van uitbetaling door of namens de centrale overheid.

Alleen in OB1800 wordt de mogelijkheid geopperd de alleenstaanden toeslag door de gemeente te laten uitkeren.

NB. Philippe van Parijs heeft gesuggereerd dat de EU elke burger een basisinkomen van € 250 uitbetaalt, waarboven staten naar hun eigen levensstandaard kunnen aanvullen.

2.6 Basisinkomen en de sociale voorzieningen

Bij de rekenaars treffen we vier verschillende visies aan op dit punt:

- Alle bestaande sociale voorzieningen vervallen (Basis2018, WSmol)
- Er komt een noodvoorziening voor een beperkt aantal ernstige situaties (RoFra)
- De voorzieningen vervallen alleen voor zover deze gelijk of lager zijn dan het basisinkomen (JD-MV, OBIN, BB&H, Hor-Scho)
- De voorzieningen blijven volledig bestaan (Hor-eXtra)

De laatste optie wordt door Horeman zelf als nauwelijks haalbaar ingeschat.

De eerste (en soms ook de tweede) optie wordt door sommigen (SP en enkele Vlaamse oud-linksen) serieus genomen als neo-liberaal complot om (meteen of na enige tijd) te komen tot een laag basisinkomen (en dat is dus een verwerpelijk idee).

Goede informatie over de aantallen 'genieters' per regeling (onderverdeeld naar hoogte) in de sociale zekerheid lijkt niet voor handen bij de rekenaars.

Voor de bedragen die bespaard kunnen worden door het vervallen of verminderen van de uitkeringen komen we zeer verschillende bedragen tegen:

- Circa € 20 miljard (OBIN)
- Circa € 50 miljard (JD-MV, BB&H)

- Circa 80 miljard (RoFra, Basis2018, Hor)

2.7 Basisinkomen en de toeslagen

De belangrijkste toeslagen zijn de huurtoeslag, de zorgtoeslag en de kinderopvangtoeslag.

Deze vervallen allemaal bij RoFra, Basis2018, JD-MV, WSmol.

Ze blijven bestaan bij OBIN en BB&H voor zover deze plus de andere inkomsten nu hoger zijn dan het basisinkomen. In BB&H wordt aangegeven dat dat ook voor alleenstaanden vaak het geval zal zijn bij BB&H750 en BB&H1100.

De besparingen worden door BB&H geschat op € 10 miljard of minder, en door Basis2018 en JD-MV op circa € 15 miljard.

2.8 Basisinkomen en de inkomstenbelasting

Hieronder volgt een vergelijking van de door de rekenaars ingeschatte effecten op de inkomstenbelasting, onderverdeeld naar heffingskortingen, aftrekposten en het schijventarief.

Er is weinig of geen aandacht bij de rekenaars voor effecten op box 2 en box 3, wel in de tekst bij WSmol.

2.8.1 Heffingskortingen

Deze kortingen worden door vrijwel alle rekenaars afgeschaft.

Alleen bij BB&H750 blijven ze deels in stand

(NB Hoe het bij OBIN zit, is mij niet duidelijk / RB)

Opgemerkt zij dat vanaf 2016 sommige van deze kortingen inkomensafhankelijk zijn geworden, wat de inschattingen door bijvoorbeeld BB&H flink compliceert. Oudere berekeningen kennen deze complicatie nog niet.

Voor de besparingen vinden we, voor zover dat expliciet is aangegeven, als bedragen circa € 10 miljard bij BB&H750, circa € 30 miljard bij BB&H1100 en BB&H1400, circa € 40 bij JD-MV

2.8.2 Aftrekposten

De aftrekposten voor ziekte en ouderdagvoorzieningen krijgen geen of weinig aandacht bij de rekenaars.

De hypotheekrenteaf trek wordt door iedereen afgeschaft, behalve bij BB&H750.

Voor zover expliciet gemaakt levert dat circa € 15 miljard op.

2.8.3 Schijventarief

Vrijwel alle rekenaars hebben voorstellen om het schijventarief aan te passen, alleen JD-MV en Hor doen dat niet. *(Volgens mij doet OBIN dat ook niet, wel is er in OBIN850 een pleidooi voor een groot aantal schijven! / RB)*

We vinden in de berekeningen de volgende varianten:

- RoFra: sociale vlak-taks 25 % tot € 60.000, daarboven 45 %
- Basis2018: eerste € 6.000 belastingvrij, daarboven een vlak-taks van 45 %

- BB&H: 25 % over de eerste € 6.000, 49 % tot toptarief, daarboven 60 %. Toptarief ligt bij BB&H750 en BB&H1100 op € 60.000, bij BB&H1400 op € 50.000.
- WSmol: een maatschappelijke bijdrage van 50 % tot € 25.000, dan 56 % tot € 50.000 en daarboven 60 %. Hierbij vervallen wel alle werkgevers en werknemerspremies behalve de bedrijfspensioenregelingen en premies.
- OBIN850: geen grensbedragen genoemd, maar wel 7 schijven oplopend van 0 %, 20 %, 30 %, 40 %, 50 %, 60 % en 70 %.

Alleen BB&H geeft een expliciete raming van de opbrengst van het schijventarief van circa € 30 miljard. Bij Basis2018 kost de invoering van de schijven € 4 miljard.

2.9 Basiskomen en de BTW

Een deel van de rekenaars stelt ook voor om de BTW-tarieven aan te passen, om de financiering deels op te vangen.

- Basis2018 stelt een uniform tarief van 20 % voor (opbrengst € 5 miljard)
- BB&H stelt een uniform tarief van 25 % voor (opbrengst na gedeeltelijke compensatie € 14 miljard), met een optie op verdere verhoging bij BB&H1400
- WSmol verhoogt het lage tarief naar 8,5 %, het hoge tarief naar 23,5 % en een tarief van 30 % op milieu-belastende zaken

2.10 Basisinkomen en overige belastingen

Een deel van de rekenaars zoekt een beperkt deel van de financiering in andere belastingen.

Verhoging van belasting op **vermogen, vennootschapsbelasting** en of op **grote** bedrijven vinden we bij Basis2018 (2 x € 5 miljard), JD-MV (€ 14 miljard), BB&H750 (€ 8 miljard), BB&H1100 (€ 15 miljard), BB&H1400 (€ 31 miljard)

Extra **milieuheffingen** worden geopperd door Basis2108 (€ 5 miljard), JD-MV (€ 10 miljard), OBIN (€ 6 miljard), BB&H750 (€ 10 miljard), BB&H1100 (€ 10 miljard), BB&H1400 (€ 25 miljard).

Hierbij valt ook in de tekst de term BOW (belasting op onttrokken waarde)

De **Tobin-tax** (belasting op financiële transacties wordt genoemd door OBIN (€ 2 miljard) en BB&H

JD-MV stelt voor circa € 5 miljard **diverse kleine zaken** voor waaronder verhoging van de erfbelasting en van het collegegeld, plus een belasting op gelegaliseerde cannabis.

Bij WSmol is vermogensbelasting tot € 30.000 per persoon vrijgesteld, vermogen van € 30.000 tot € 60.000 euro netto belast met 2%, van € 60.000 tot en met € 100.000 netto belast met 3% vermogens tot € 400.000 euro netto belast met 4 % en daarboven netto belast met 5%. Dit moet **€ 25 miljard** aan vermogensbelasting opleveren.

2.11 Uitvoeringskosten en inverdieneffecten

Tenslotte is voor de financiering nog van belang de besparing op de uitvoeringskosten en andere inverdieneffecten.

Als besparingen op de **uitvoeringskosten** worden door RoFra, Basi2018 en BB&H750 € 2 miljard geraamd.

Deze besparing wordt bij BB&H1100 op € 4 miljard gesteld en bij BB&H op € 6 miljard.

Anderen hanteren de ruimere term inverdieneffecten.

We komen dan bij JD-MV en OBIN bedragen van € 13 miljard en € 20 miljard tegen.

WSmol hanteert een omgekeerd rekenmethodiek door te kijken naar de totale rijksoverheidsuitgaven na de invoering van een OBI en daar een volledige dekking tegenover te zetten. Inverdieneffecten worden wel in beeld gebracht maar in de berekening buitenbeschouwing gelaten. Inverdien effecten worden extra geïnvesteerd in zorg en onderwijs en zijn daarmee budgettair neutraal.

Voorts zijn er beschouwingen over besparingen op o.a. zorg en veiligheid doordat basisinkomen spanningen aan de minst bedeelde kant van de maatschappij wegneemt of verkleint. In de onderhavige stukken worden hier geen concrete inschattingen voor gemaakt.

(NB In andere stukken heb ik wel eens bedragen in de orde van € 10 miljard hiervoor zien staan, maar deze heb ik niet paraat en ik herinner me ook dat de redenering niet helemaal overtuigend is voor sceptici! / RB)

2.12 Effecten op de arbeidsmarkt

In enkele van de onderhavige stukken staan beschouwingen over de effecten van basisinkomen op de arbeidsmarkt, die een genuanceerd beeld geven, maar niet leidend tot harde conclusies.

Bekend is dat het CPB van oordeel is dat een basisinkomen met name een negatief effect heeft op het arbeidsaanbod van jonge vrouwen (moeders). Dat hoeft niet automatisch te leiden tot minder werkenden, tenzij het overschot aan werkzoekenden op de arbeidsmarkt ineens om zou slaan in een tekort.

2.13 Effecten op verschillende typen huishoudingen

Alleen in de stukken van BB&H en Horeman wordt gepoogd effecten op verschillende typen huishoudingen zichtbaar te maken.

In BB&H worden de effecten voor een aantal typen huishoudingen bekeken.

Horeman zet frequentieverdelingen van de inkomens met en zonder invoering van basisinkomen naast elkaar.

3 Hoe gaan we verder na 11-11-16: proces

Na 11-11-16 kunnen er verschillende dingen gebeuren. Het is nuttig f-dat de deelnemers verkennen welke opties ze wel en niet zinvol achten en waar ze al dan niet aan mee willen werken.

Hierna een aantal opties, die elkaar niet uit hoeven te sluiten:

- We gaan ieder ons eigen weg, weliswaar door elkaar geïnspireerd, maar niet gezamenlijk.
- We zorgen voor een verslag van bijeenkomst en publiceren dat op internet.

- Enkelen van ons maken een afspraak om samen te werken aan een verbeterde aanpak.
- We formuleren een statement met uitspraken die in de verkiezingsprogramma's voor de Tweede kamer in 2017 (en/of in de discussie voor de verkiezingen) een rol kunnen spelen
- We presenteren een aanpak (eventueel met enkele varianten) die nog voor de verkiezingen door het CPB doorgerekend zou moeten worden en bedenken hoe we dat realiseren
- We werken aan een programma van eisen voor een aanpak op iets langere termijn om de (on)-mogelijkheden van het basisinkomen te onderzoeken (zie bijv. de WRR-studie uit 1985)

Buiten de inhoudelijke zaken die in hoofdstuk 2 zijn genoemd (en in hoofdstuk 4 genoemd worden) zou (met dank aan suggesties van Peter van Hoesel) overwogen kunnen worden bij het vervolg ook aandacht besteden aan zaken als:

- Wat zijn mogelijke verbindingen met inhoudelijke domeinen zoals onderwijs, zorg, voeding en huisvesting?
- Wat zijn mogelijke verbindingen met facetten zoals veiligheid, duurzaamheid, emancipatie, immigratie?
- Wat zijn de mogelijke besparingen wegens regeldrukvermindering en van het afschaffen van obsoleet beleid?
- Wat zijn de mogelijke besparingen op aanpalende terreinen?
- Wat zijn de mogelijke opbrengsten voor de economie?
- Wat zouden vormen van maatschappelijke dienstplicht kunnen opleveren?
- Hoe kan een rekenmodel worden ingericht dat alle belangrijke afhankelijke en onafhankelijke variabelen er een plaats in kunnen krijgen?
- Hoe kan een rekenmodel zo worden ingericht dat het ook uit de voeten kan met maatschappelijke baten die moeilijk in geld uit te drukken zijn?
- Hoe kan een rekenmodel zo worden ingericht, dat er kan worden gerekend met uiteenlopende veronderstellingen?
- Hoe kan een rekenmodel zo worden ingericht, dat er diverse varianten kunnen worden doorgerekend?
- Welke scenario's zijn relevant voor politieke partijen en maatschappelijke organisaties?
- Welke varianten zouden zij doorgerekend willen zien?
- Welke scenario's leveren veelbelovende uitkomsten?
- Welke scenario's lijken in politiek en maatschappelijk opzicht haalbaar?
- Is gefaseerde invoering mogelijk/nodig/wenselijk en welke modaliteiten moeten daarbij overwogen worden?

4 Hoe gaan we verder na 11-11-16: inhoud

In dit hoofdstuk worden de m.i. belangrijkste punten genoemd waarover we het eens zouden moeten zijn voor vervolgexercities.

Dat kan een eenduidige keuze zijn, het kan ook een keuze voor een beperkt aantal alternatieven zijn.

4.1 De hoofdlijn van het basisinkomen

Een essentieel punt lijkt mij of we het eens kunnen worden over de hoofdlijn van het basisinkomen, eventueel met enkele varianten.

Vragen:

- Komt het basisinkomen boven de huidige lonen en uitkeringen, of wordt gestreefd naar aanpassing van die lonen en uitkeringen ter compensatie
- Vindt uitbetaling geheel door of namens de overheid plaats, of spelen werkgevers daarin een verplichte rol (dual stelsel)
- Is spreiding van de regeling van het basisinkomen over meer overheidsniveaus wenselijk (EU, land, gemeente)

Wat mij (RB) betreft is daarbij een vraag de effecten die Michiel van Hasselt beoogt met zijn duale stelsel (verkleining van de collectieve uitgaven) op een andere wijze gerealiseerd kan worden, zodat de nadelen van het duale stelsel achterwege blijven.

Het lijkt me dat dat mogelijk moet zijn met een verstandige vorm van uitbetaling via de Belastingdienst.

Het al dan niet gefaseerd invoeren lijkt me ook een hoofdpunt. Moeten we hier ook twee varianten in studie nemen?

4.2 De hoogte van het basisinkomen

Vraag: is het mogelijk af te spreken dat we met 3 varianten werken en dat we allemaal in elke variant met hetzelfde bedrag werken (bijv. € 750, € 1.075 en € 1.400)?

Een detail is dat we moeten kiezen of de bassizorg uit dat bedrag betaald moet worden. Daar wordt nu verschillend mee om gegaan.

Een ander punt is dat we bij de lage varianten soms woontoeslagen e.d. zien.

4.3 Kinderen en migranten

Het zou handig zijn als we het eens kunnen worden over de vraag of de huidige kindregelingen blijven, dan wel dat we een basisinkomen voor kinderen vaststellen.

Kunnen we het dan eens worden over de hoogte?

Vwb migratie lijkt mij dat iedereen ongeveer wil aansluiten bij de regelingen zoals we die nu kennen rond de sociale zekerheid. Klopt dat?

4.4 De mate van afbouw van de sociale voorzieningen en de toeslagen.

Hier zouden we in elk geval prioriteit moeten geven aan betere informatie over hoogte en aantallen per regeling (sociale voorzieningen en toeslagen).

Denkbaar is een linkse (regelingen blijven voor zover boven het basisinkomen) en een rechtse (regelingen vervallen) variant.

Ook hier speelt het punt van de woontoeslag.

Is bij de lage varianten zo iets noodzakelijk en/of wenselijk?

4.5 Inkomstenbelasting: aftrekposten, heffingskortingen, schijven

Over het afschaffen van de hypotheekrenteaftrek bestaat, in elk geval voor de hogere varianten, eensgezindheid.

Opvallend dat er weinig aandacht is voor de andere aftrekposten (pensioen, ziekte).

Ook over het afschaffen van de heffingskortingen bestaat waarschijnlijk eensgezindheid. Klopt dat?

Vwb het schijventarief is bij veel de rekenaars sprake van een flinke creativiteit, die waarschijnlijk gestoeld is op politieke opvattingen die los kunnen staan van het basisinkomen.
Kunnen we hier komen tot een beperkt aantal niet te ingewikkelde en niet te ingrijpende varianten?

4.6 Andere belastingen

Andere belastingen worden door de meeste rekenaars als dekkingsbron opgevoerd (BTW, vermogen, grootkapitaal, successie, milieu, transacties, onttrokken waarde).
Kunnen we per soort tot realistische schattingen komen?

4.7 Uitvoeringskosten en inverdieneffecten

De besparing op de uitvoeringskosten wordt door de meesten op circa € 5 miljard geschat.
Minder duidelijk is hoe het zit met andere inverdieneffecten, zowel wat daarmee wordt bedoeld.

Kunnen/willlen we ook inschattingen maken van besparingen op zorg, veiligheid e.a.?

4.8 Effecten op economie, arbeidsmarkt en individuele huishoudens

Kunnen we, al dan niet met hulp van anderen, tot (betere) inschattingen komen van effecten de verschillende varianten op ecomie, arbeidsmarkt en individuele huishoudens?

4.9 Beperkt aantal varianten

Zin de conclusie van 4.1 – 4.7 samen te vatten in een beperkt aantal varianten?